

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Гоцалюк Алли Анатоліївни, доктора філософських наук, професора, професор кафедри філософії Київського національного університету будівництва і архітектури

на дисертаційну роботу Єрмуканової Анастасії Андріївни «Нонконформізм у дизайні сценічного простору українського театру», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Актуальність теми дослідження.

Тема дисертаційного дослідження «Нонконформізм у дизайні сценічного простору українського театру» є актуальною та належно обґрунтованою. Авторка звертається до малодослідженої проблематики українського мистецтвознавства, пов'язаної з виявленням особливостей прояву феномену нонконформізму в дизайні сценічного простору українського театру. Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення творчого доробку українських театральних художників-нонконформістів у контексті сучасного наукового дискурсу та осмислення ролі альтернативного художнього мислення у формуванні національної сценографічної школи.

Авторка переконливо доводить, що, попри, значний масив праць, присвячених українській сценографії, феномен нонконформізму в дизайні сценічного простору досі не був предметом комплексного наукового аналізу. Особливої уваги заслуговує звернення дослідниці до творчості театральних художників Є. Лисика, Д. Лідера, М. Ковальчука, О. Семенюка та М. Івницького, сценографічні практики які розглядаються крізь призму нонконформістського художнього мислення.

Вибір теми є методологічно та науково виправданим, оскільки дослідження спрямоване не лише на аналіз сценографічних рішень, а й на

осмислення нонконформізму як форми художнього опору нормативній естетиці соціалістичного реалізму та як важливого чинника трансформації українського сценічного простору.

Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що в ньому вперше комплексно досліджено феномен нонконформізму в дизайні сценічного простору українського театру.

До науково значущих результатів дослідження належать:

1. Виявлення специфіки прояву тенденцій нонконформізму у творчості Є. Лисика та Д. Лідера;
2. Окреслення основних тенденцій українського нонконформістського дизайну сценічного простору;
3. Аналіз сценографічної рецепції художнього неоавангарду у творчості М. Ковальчука, О. Семенюка та М. Івницького;
4. Визначення впливу діяльності українських театральних художників-нонконформістів на розвиток сучасного сценічного дизайну.

Важливим аспектом новизни є також уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження, зокрема понять «нонконформізм», «сценографія», «сценічний простір» та «дизайн сценічного простору».

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження представлено солідною базою робіт авторитетних дослідників. Відповідно до мети і завдань дослідження було застосовано комплексний підхід, що поєднує загальнонаукові та конкретно-наукові методи (історичний, типологічний, порівняльний, компаративний, методи аналізу й синтезу), завдяки чому нонконформізм висвітлено в усій його різноманітності.

Практичне значення результатів дослідження визначається положеннями, сформульованими в дисертації, які теоретично й практично значущі для вирішення дискусійних питань у галузі сучасного дизайну (вплив нонконформізму на сучасний розвиток дизайну сценічного простору).

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень і висновків дисертації зумовлена ретельним опрацюванням теоретичних джерел – 212 позицій у списку використаних джерел, включаючи іноземні видання, науковою достовірністю та теоретичною ґрунтовністю дослідження.

Апробація результатів дисертації.

Отримані результати дисертації пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Здобувачкою представлено 8 наукових публікацій, серед яких 3 статті видані в наукових фахових періодичних виданнях України, 5 праць – у збірниках матеріалів наукових конференцій. Усі публікації одноосібні, що свідчить про самостійний характер наукового пошуку та особистий внесок здобувачки у розвиток проблематики запропонованої теми дослідження в межах спеціальності 022 «Дизайн».

Структура змісту дисертації.

Структура дисертації Анастасії Єрмуканової чітка й гармонійно скомпонована, оптимальна у своїх пропорціях: три розділи, у кожному з яких три підрозділи. Загальна структура дослідження забезпечує послідовне розкриття теми – від теоретико-методологічного осмислення проблематики до аналізу конкретних сценографічних практик українських театральних художників-нонконформістів.

Дисертація має обсяг основної частини 171 сторінку, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (212 позицій) та додатків.

У першому розділі авторкою здійснено ґрунтовний аналіз стану наукового розроблення проблеми, систематизовано джерельну базу та окреслено теоретико-методологічні засади дослідження. Значну увагу приділено аналізу праць присвячених українському авангарду, сценографії

та мистецькому нонконформізму, що створює необхідне концептуальне підґрунтя для подальшого дослідження.

Другий і третій розділи присвячено безпосередньо аналізу проявів нонконформізму в дизайні сценічного простору українського театру, зокрема дослідженню творчості провідних сценографів другої половини ХХ ст., виявленню специфіки їхнього художнього мислення, просторових і композиційних рішень, а також окресленню основних тенденцій розвитку дизайну сценічного простору.

Дотримання академічної доброчесності. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій.

Аналіз тексту дисертації свідчить про дотримання її авторкою норм академічної доброчесності. Робота є результатом особистого наукового пошуку дослідниці. Усі використані джерела, ідеї й цитати мають належне бібліографічне оформлення. Результати перевірки на наявність текстових запозичень підтверджують оригінальність дисертаційного тексту.

Зауваження та дискусійні положення.

Незважаючи на високу оцінку представленого дослідження, доводиться висловити певні дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. У дисертаційному дослідженні лише частково розглянути вплив західноєвропейських театральних тенденцій на формування українського сценографічного нонконформізму.

2. У дисертаційному дослідженні використовується поняття «дизайн сценічного простору» щодо театральних практик другої половини ХХ століття, що є дискусійним моментом, оскільки в означений період частіше застосовувався термін «сценографія».

Загальний висновок і оцінка дисертації.

Розглянувши дисертацію Єрмуканової Анастасії Андріївни «Нонконформізм у дизайні сценічного простору українського театру» та наукові публікації, в яких висвітлено результати дослідження, вважаю, що дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, а мета і завдання,

поставлені у роботі, досягнуті, робота є актуальним, самостійно виконаним дослідженням, містить наукову новизну та практичну цінність.

Дисертація Єрмуканової Анастасії Андріївни «Нонконформізм у дизайні сценічного простору українського театру» відповідає спеціальності 022 Дизайн та вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій, поданих на здобуття ступеня доктора філософії, а саме Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлень дисертації», а її автор – Єрмуканова Анастасія Андріївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 Дизайн.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Алла ГОЦАЛЮК

*Свідчес Гоцалюк А.А.
завіряю, перший проректор*

